چاوپیکەوتنی رۆژنامەی خەبات لەگەڵ ئاسۆ کمال

asokamal@yahoo.com

⋆ئەم گفتوگۆیە لە لایەن ئاسۆ علی فەرەج لەرۆژنامەی خەبات سازکراوە و دەقی ئەم چاوپیکەوتنە لە ژمارە 2414 رۆژی 19. 02. 2007 بلاوکراوەتەوە

رۆژنامەی خەبات : ستراتیژە نوێیەکەی بوش و بەرنامە ئەمنیەکەی مالکی تا چەند دەتوانێ هیمنی وئارامی بۆ عیراق و سەقامگیری سیاسی لە عیراق بەرهەم بهینیت؟

ئاسۆ کمال : سەرخەتی ستراتیژی بوش بریتیە لەدەربازبوون لە شکستیکی سیاسی و عەسکەری کە ئەمریکا لە سایەی داگیرکاری عیراقدا ڕووبەڕوی بۆتەوە. لەباری عەسکەریەوە زیاترکردنی چەند هەزار سەربازێك و بردنە پیشی چەند ئۆپەراسیۆنیکی سەربازی لە شاری بەغداد و رومادی و شارەکانی تری ناوەراستی عیراقدا دوای ئەوەی 3ساڵ بەردەوام ئەم شەڕە بەردەوام بوە ناتوانێ ئاکامێکی جیاوازی بێت لەوەی تائیستا ئەم شەڕانە باری نائەمنی پەشێوترکردوە. سوپای ئەمریکا و هێزە سونیەکان و ئەلقاعیدە و هێزەکانی بەدر و سوپای مەهدی دوای ئەم 3 ساڵە بونەتە تەوەرەکانی شەڕ کە هاوکێشەیەکی ئاڵۆزی دروستکردوە و چەند بەرەیکی دژ بەیەك و لێك هەڵپیکراوی جەنگێکی سەپاندنی دەسەڵاتن کە پرۆسەی سیاسی سازدانەوەی دەسەلاتی لەعیراقدا کردۆتە پاشکۆی خۆی و شەڕی ئەم سوپا ومیلیشیایانە ئایندەیەکی دیاریکراوی نیە بۆ کۆتایی هاتن و بەدرێژەکێشانی مانەوەی ئەمریکا لە عێراقدا سەقامگیری سیاسی بەبن بەست گەیاندوە.

میلیشیاکانیان مانگانە بە هەزاران کەس لە یەکتری ولەخەڵکی مەدەنی دەکوژن. ئەمانە لەشەڕی یەکلاکردنەوەی دەسەلاتدان و دریژەی ململانێی دەولەتەکانی ئیران و ناوچەکەن. باسکردنی ئەوەی ئەمنیەت بەمانە ولەسای داگیرکاری ئەمریکادا چاك بکریێت دوای ئەوەی لە 3 ساڵی رابردوادا زیاتر لەنیوملیۆن ئینسان کوژراوە بەئەقلی کەسدا ناچێ.

ئەوەی ڕووی داوە لەدوای 2003ەوە ئەوەیە کە لە ئاکامی داگیرکاری عیراقدا هاوسەنگی هێز لە عیراق وناوچەکەدا بەزیانی ئەمریکا و بەقازانجی ئیران وئیسلامی سیاسی ،بەباڵە جیاوازەکانی ئەلقاعیدە وحەماس وحزب الله وشیعە وسونەوە، گۆڕاوە .ئەم ئالوگۆرە نەخشە وستراتیژی ئەمریکای خستۆتە ژیر هەرەشەوە و باڵادەستی ئەمریکای بردۆتە ژێرپرسیارەوە و ئیران و ئیسلامی سیاسی لەناوچەکەدا دەستێکی باڵایان پەیداکردوە و لەڕێگای شکست پیدانی ئەمریکا لە عیراقدا دەیانەوێت مێخی باڵادەستی خۆیان بەکورسی دەسەڵاتداریتی ناوچەکەدا دابکوتن. سەرخەتی ئەم سیاسەت وستراتیژیە نوێیە کە تەعبیرلەم ئالوگۆرە لە لەعیراقدادادەکات بریتیە لەوەی کە دەوری ناسیونالیزمی عەرەبی و سونە زیاد بکا و ئارایشی دەسەڵات و دەستور لەسەر بنەمای تەوازنیکی نوێی نیوان سونە وشیعە وکوردساغ بکاتەوە .هاوکات لەئاستی ناوچەکەشدا دەیەوێت وەڵامی ئەو شکستە بداتەوە کە ئەمریکا لەئاکامی داگیرکاری عیراقدا لەسەر دەستی ئیران وئیسلامی سیاسی لە لوبنان و فەلەستین و ناوچەکەدا خواردویەتی و لیرەشدا دیسانەوە بایداوەتەوە بەلای ناسیونالیزمی عەرەبی دا وەك لەراپۆرتەکەدا هاتوە دەیەوێت (ریاچ) بکاتە مەرکەزی پەیوەندی عیراق بە ناوچەکەوە.

بەڵام ئەم هەنگاوانەی ئیدارەی ئەمریکی لە عیراق و ناوچەکەدا بۆ گۆڕینی بالانسی هیزەکان ئاسان نیە بەهۆی وەزعێك کە ئەمریکا تیایدا قەراری گرتوە. ئیستا ئەمریکا ،وەك ساڵانی هەشتاکان لەشەری عیراق – ئیراندا ،ناتوانیت حکومەتە عەرەبیەکان و ناسیونالیزمی عەرەبی لەبەرامبەر ئیران وئیسلامی سیاسیدا ڕێك بخات. ناسیونالیزمی عەرەبی نایەویت ئەو دژایەتیەی لەبەرامبەر ئەمریکادا لەناوچەکەدا هەیە لەریگای جەبهەیەکی واوە کە بەلایەنگری ئەمریکا

لەقەلەم دەدریت خۆی بکاتە شەریکی شکستیك کە ئەمریکا بەسەریدا سەپاوە و ئیسلامی سیاسی شکستی ئەمریکا راستەوخۆ بخاتە خزمەت شکست پیهینانی دەسەلاتی ناسیونالیزمی عەرەبیش. لەعیراقیشدا ئەم بەرەیە شکستی خواردوە لەبەرئەوەی لەلایەك ئیران و سیستانی رێکەنادەن هاوپەیمانیتی شیعە و ستراتیژی ئەوان بەم بەرەیە تیك بدرێت و هیزەکانی صدر وەك فشارێك بەکاردەهێنن. لەلایەکی تریشەوە سونە ئێستا ئاستی داواکانی هێندە لەسەرەوەیە کە لەگەڵ بەرەیەکی وادا نایەتەوە کە لە چوارچیوەی راگرتنی حکومەت ودەستوری ئێستای عیراق دا دەیەویت بچیتە پێش. هاشمی بوەتە کەسی دووەم لای بوش و لەلایەن سوریا وئەردەن وسعودیە ومیسر و تەنانەت تورکیاشەوە پشتیوانیان لێدەکرێت.

ئاراستەی چارەنوسی کوردستان بەدوای ستراتیژە نوێیەکەی بوشدا بە لەدەستدانی وەزعیەتی دیفاکتۆی "فیدرالی" دەچێت و ئەمریکا کردویەیتە قوربانی سازدانەوەی هاوسەنگی هێزی خۆی لەگەڵ سونە و ناسیونالیزمی عەرەبیدا. هەرچەند ئەمریکا دوچاری بن بەستێکە ،کە خۆی لەراپۆرتەکەشدا نیشان دەدات، بەوەی لەلایەك دەیەوێت بەرەیەك لەدژی ئیران و ئیسلامی سیاسی دروست بکات بەڵام لەهەمان کاتدا ناچارە فشاری ئەم ئیسلامە سیاسیە لەعیراقدا قبوڵ بکات و دەسەلاتی بە شیعە داوە. هەربۆیە ئەمریکا ناچار بە پاشەکشەی زیاتر دەبیت بۆ قبولکردنی مەرجەکانی سونە و ناسیونالیزمی عەرەبی و تورکیا تاکو باری شەڕی لە عیراقدا لەسەر سووك بێت و بەم پێیەش چارەنوسی کوردستان لەم ساتوسەودایەدا بەکاردەهێنێ و مەرجەکانی ئەو لایەنانەی بەسەردا دەسەپێنێ. ئەمە چارەنوسی کوردستانە لە بازنەی مانەوەی لە عیراقدا و لەفەلەکی سیاسەتی ئەمریکادا. ئەوەتا پێشمەرگە دەنێرن بۆ نێو شەڕی عێراق تاکو ئەمریکا نەخشەکەی سەرکەوێ .ئەمە راکێشانی کوردستانە بۆ ناوئاگری شەڕێك کە نیوملیۆن ئینسانی تێداکوژراوە و هێشتا سەرەتایەتی. رێگاچارەی سیاسی خەلکی کوردستان جیابونەوەیە لە عێراق وبەرپاکردنی رفراندۆمێك بۆ سەربەخۆیی کوردستان تەنیا رێگاچارەی عەمەلی و مومکینە بۆ دەربازکردنی خەلکی کوردستان لەم وەزعە پڕمەترسیەدا. هیچ ئایندەیەك بۆ هێمنی وئارامی و سەقامگیری سیاسی بۆ عیراق و کوردستان لەسایەی ئەم ستراتیژیەی نوێیەی بوش و حکومەتی مالکی شیعەدا بەدی ناکرێ و بازنەی شەڕی تیرۆریستانە و شەڕی تایفی درێژەی دەبێ.